

Gymnázium Ľudovíta Štúra v Trenčíne

Učebné osnovy

Stupeň vzdelania: ISCED 3A

Študijný odbor: 7902 J – gymnázium

Zameranie školského vzdelávacieho programu: 74 bilingválne štúdium

Predmet: Občianska náuka

Úroveň:

Počet hodín:

1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	Spolu
počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne
počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne
0	0	0	2	1	3
0	0	0	66	30	96

Výchovno-vzdelávacie ciele a vzdelávacie stratégie predmetu:

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií:

- sociálnych a personálnych,
- spoločenských a občianskych,
- iniciatívnosť a podnikavosť,
- schopnosť naučiť sa učiť.

Vedie žiaka k:

- podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- utváraní vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- realistickému sebaopoznávaniu a sebahodnoteniu,
- akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí,
- orientácii v politických, právnych a ekonomických faktoch tvoriacich rámec každodenného života,
- aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomovaniu si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerancie,
- vytváraniu pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo školy,
- rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy,
- osvojovaniu si základov ekonomickej gramotnosti, dôležitej na orientáciu v zložitých podmienkach modernej trhovej ekonomiky a k orientovaniu a rozhodovaniu sa v rôznych situáciách na trhu,
- získaniu základných vedomostí o formách a nástrojoch politiky zamestnanosti a trhu práce, ktoré mu umožnia základnú orientáciu o uplatnení sa na pracovnom trhu aj v medzinárodnom meradle,
- zvládnutiu základného kategoriálno-pojmového aparátu filozofie,
- prezentovaniu filozofie a jej dejín ako určité laboratórium ľudského myslenia a výkony jednotlivých filozofov ako inšpirujúcu ukážku toho, ako sa ľudské myslenie rodilo, v čase menilo a precizovalo v strete s inými myšlienkovými platformami,
- uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov,
- k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- vytváraniu schopnosti využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru,
- rešpektovaniu a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratie zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

Predmet má tiež za úlohu:

- Prezentovať filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium ľudského myslenia a výkony jednotlivých filozofov ako inšpirujúcu ukážku toho, ako sa ľudské myslenie rodilo, v čase menilo a precizovalo v strete s inými myšlienkovými platformami. Exponovanie problematiky by malo byť volené tak, aby študentov podnecovalo najmä k videniu súvislostí a k abstraktnému a kritickému mysleniu. Pod posledne spomenutou vzdelávacou intenciou rozumieme najmä potrebu učiť žiakov k určitej opatrnosti a dôslednosti v myslení.

- Sprístupniť základné pojmové a metodologické inštrumentárium filozofie.
- Nemenej dôležitým očakávaným efektom výučby filozofie je pestovanie rešpektu k iným názorom a argumentačný spôsob vyrovnávania sa s tými z nich, ktoré odporujú ich vlastným presvedčeniam.
- Tým, že žiakov naučíme chápať historické opodstatnenie jednotlivých filozofických smerov, prúdov, pozícií či myšlienok, porozumieť ich argumentačnej opore a hodnotovému pozadiu a oceniť príslušný intelektuálny výkon, i keď sa nezhoduje s nimi zastávaným stanoviskom, ich zároveň učíme tolerancii.

Obsah a rozsah predmetu:

Ročník	Tematický celok Obsahový štandard	Prierezová téma	Výkonový štandard	Počet hodín
Štvrtý	Človek ako jedinec - psychika - vnímanie/ pozorovanie/, pamäť myslenie - emócie - osobnosť - temperament - schopnosti - motívy a postoje - učenie - duševná hygiena - zdravie a stres - poradenstvo	Osobnostný a sociálny rozvoj	Žiak vie: Opísať, ako človek vníma, prežíva a poznáva skutočnosť, seba a druhých ľudí a čo vplýva na jeho vnímanie a poznávanie. Vysvetliť príčiny odlišnosti ľudí a rôznorodosť prejavov ich správania. Porovnať rôzne metódy učenia. Vysvetliť zásady duševnej hygieny. Identifikovať príčiny stresu a uviesť dôsledky stresu. Aplikovať získané poznatky pri sebapoznávaní, poznávaní druhých ľudí, voľbe profesijnej orientácie. Navrhnuť možné vhodné spôsoby vyrovnávania sa s náročnými životnými skúsenosťami.	9
	Človek a spoločnosť - socializácia - sociálne vzťahy - sociálne skupiny - sociálne roly	Multikultúrna výchova	Žiak vie: Prakticky uplatniť spoločensky vhodné spôsoby komunikácie vo formálnych a neformálnych vzťahoch. Na príkladoch uviesť, k akým dôsledkom môžu	9

	<ul style="list-style-type: none"> - sociálne pozície - medziľudská komunikácia - rodina - funkcie rodiny - typy rodín - škola - rola žiaka - rola učiteľa - práva a povinnosti v škole - školská samospráva - voľný čas - záujmy - spoločenské organizácie a inštitúcie - normy správania - deviácie - sociálne problémy 		<p>viest' predsudky a nerešpektovanie kultúrnych odlišností príslušníkov rôznych sociálnych skupín.</p> <p>Vysvetliť rozdiely v jednotlivých typoch rodín.</p> <p>Vysvetliť svoje práva a povinnosti v škole.</p> <p>Na príkladoch ilustrovať možnosti angažovania sa v školskom prostredí.</p> <p>Obhájiť racionálne využívanie voľného času.</p> <p>Popísať aspoň jednu spoločenskú organizáciu /inštitúciu/ vo svojom okolí, pracujúcu s mládežou.</p> <p>Objasniť podstatu niektorých sociálnych problémov súčasnosti.</p> <p>Načrtnúť možné dopady sociálno-patologického správania na jedinca a spoločnosť.</p>	
	<p>Občan a štát</p> <ul style="list-style-type: none"> - znaky štátu - formy štátu - právny štát - Ústava SR - princípy demokracie - politický systém - voľby - volebné systémy - ľudské práva - dokumenty - systém ochrany ľudských práv - práva dieťaťa 	<p>Mediálna výchova</p>	<p>Žiak vie:</p> <p>Rozlíšiť a porovnať historické a súčasné typy štátov (formy vlády).</p> <p>Popísať, akú funkciu plní v štáte ústava a ktoré oblasti upravuje.</p> <p>Rozlíšiť a porovnať funkcie a úlohy orgánov štátnej moci SR. Vysvetliť podstatu demokracie.</p> <p>Objasniť podstatu a politického pluralizmu pre život v štáte. Popísať spôsoby volieb. Vymenovať jednotlivé zložky politického systému a uviesť ich úlohu.</p> <p>Uviesť dokumenty zakotvujúce ľudské práva.</p> <p>Vysvetliť systém ochrany zabezpečujúci ochranu ľudských práva práv dieťaťa..</p>	<p>12</p>
	<p>Občan a právo</p> <ul style="list-style-type: none"> - normy 	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>Žiak vie:</p> <p>Vysvetliť rozdielnosť medzi morálnymi a</p>	<p>11</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - morálka - právo - právna spôsobilosť - právny systém - odvetvia práva - občianske právo - rodinné právo - trestné právo - advokácia - prokuratúra - <u>notariáty</u> 		<p>právnymi normami. Charakterizovať právny systém.</p> <p>Uviesť, ktoré štátne orgány vydávajú právne predpisy aj ako a kde sú zverejňované. Rozlíšiť zmysel a význam trestného, občianskeho a rodinného práva. Vysvetliť základné práva spotrebiteľa. Uviesť podmienky vzniku manželstva. Odôvodniť účel sankcií pri porušení právnych noriem. Porovnať náplň činnosti orgánov právnej ochrany. Uviesť príklady právnych problémov, s ktorými sa môžu občania na nich obrátiť.</p>	
	<p>Základné ekonomické problémy a ich riešenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - problém vzácnosti - základné ekonomické otázky - príkazová ekonomika - trhovú ekonomiku - národnú ekonomiku - Trhový mechanizmus - Ekonomický kolobeh - základné funkcie a úlohy trhu, - typy trhov - Správanie spotrebiteľov a výrobcov - dopyt - ponuka - Trhová rovnováha - proces tvorby cien - trhovú konkurenciu - Trh práce - dopyt po práci - ponuka práce 	<p>Finančná gramotnosť</p>	<p>Žiak vie:</p> <p>Vysvetliť pojem vzácnosť.</p> <p>Porovnať rôzne typy ekonomík z hľadiska ich prístupu k riešeniu základných ekonomických otázok.</p> <p>Charakterizovať ekonomiku SR.</p> <p>Preukázať praktickú orientáciu v problematike fungovania trhového mechanizmu.</p> <p>Opísať správanie sa subjektov trhu a rozhodovanie v rôznych situáciách na trhu.</p> <p>Vysvetliť špecifiká trhu práce.</p> <p>Porovnať záujmy subjektov na trhu práce.</p> <p>Preukázať praktickú orientáciu v profesijnom dopyte na slovenskom a európskom trhu práce</p> <p>Identifikovať príčiny vzniku nezamestnanosti.</p> <p>Navrhnuť spôsoby riešenia tohto problému.</p> <p>Zaujať stanovisko k funkcii podpory v nezamestnanosti.</p> <p>Na príkladoch uviesť, ako pomáhajú úrady práce a personálne agentúry.</p>	<p>22</p>

<ul style="list-style-type: none"> - cena práce - mzda a jej formy -Mobilita práce - pracovný trh v EÚ - globalizácia pracovného trhu -Nezamestnanosť, formy nezamestnanosti -Úrad práce - ďalšie inštitúcie riešiace problém nezamestnanosti - hmotné zabezpečenie v nezamestnanosti - Svet práce, práca, povolanie, zamestnanie, vzdelávanie - príprava na výber povolania - kariérne poradenstvo - práca s profesijnými informáciami - žiadosť o prijatie do zamestnania - motivačný list - prihláška na štúdium - profesijný životopis - pracovný pomer - vznik, zmena a zánik - pracovná zmluva – náležitosti pracovnej zmluvy, skúšobná doba - poradenské služby pre začínajúcich podnikateľov - živnostenské podnikanie - zakladanie živnosti - funkcie a formy peňazí - euro v SR - banky, bankový účet - poisťovne, produkty poisťovní - dane, daňové úrady 		<p>Kriticky posúdiť svoje zdravotné, osobnostné a kvalifikačné predpoklady k voľbe ďalšieho štúdia a profesijnej orientácie.</p> <p>Vysvetliť súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním a možnosťami svojho osobného profesijného uplatnenia.</p> <p>Vyhľadať informácie o zamestnaní v rôznych typoch médií.</p> <p>Vypracovať potrebné dokumenty k uchádzaniu sa o prácu (štúdium).</p> <p>Posúdiť výhody a riziká podnikania v porovnaní so zamestnaním.</p> <p>Uviesť, ako postupovať pri založení živnosti.</p> <p>Rozlíšiť hodnoty eurových bankoviek a eurových mincí.</p> <p>Určiť ochranné znaky eurobankoviek.</p> <p>Napísať motivačný list.</p> <p>Vypísať prihlášku na VŠ.</p> <p>Napísať vlastný životopis.</p> <p>Pozná náležitosti pracovnej zmluvy.</p> <p>Pozná postup pri zakladaní živnosti.</p> <p>Uviesť úlohu bánk a iných finančných inštitúcií ako finančných sprostredkovateľov.</p> <p>Opísať základné bankové produkty – bežný účet, internetové bankovníctvo.</p> <p>Vysvetliť základné typy daní.</p> <p>Opísať spôsob podávania daňového priznania z príjmov.</p>	
--	--	---	--

	- daňové a odvodové povinnosti			
	Aktualizácia učiva Hodiny určené na aktualizáciu učiva, napr. exkurzia, návšteva súdneho pojednávania, beseda so starostom, politikom, aktivistom, advokátom, psychológom, návšteva úradu práce, práca s IKT a informáciami a pod.		Žiak vie: Prezentovať postoj a vyjadriť konkrétny názor či formulovať otázku do diskusie s odborníkom z oblasti spoločenských vied.	3
Piaty	Filozofia a jej atribúty Filozofia a mýtus Filozofické otázky a zdroje filozofických úvah Filozofické disciplíny Filozofia, veda, náboženstvo, umenie, ideológia	Multikultúrna výchova	Žiak vie: Uviesť rozdielne znaky filozofie a mýtu. Odlíšiť filozofické otázky od bežných otázok. Vymenovať filozofické disciplíny a opísať ich predmet. Uviesť znaky filozofie, vedy, náboženstva, umenia a ideológie.	8
	Dejino-filozofický exkurz Základné znaky západnej filozofie Periodizácia dejín filozofie (antická filozofia, stredoveká filozofia, renesančná filozofia, novoveká filozofia, filozofia 19. storočia, filozofia 20. storočia), ich profilové charakteristiky a kultúrohistorický kontext Základné myšlienkové domény európskeho filozofického myslenia: a) myslenie orientované na poznanie sveta (Parmenides, Herakleitos, Aristoteles) b) myslenie orientované na poznávajúci subjekt a na podmienky a možnosti poznávania (R. Descartes, I. Kant)	Osobnostný a sociálny rozvoj	Žiak vie: Charakterizovať spoločné črty vlastné Západnej filozofii ako celku a uviesť odlišnosti, ktoré ju odlišujú od filozofického myslenia spätého s inými kultúrnymi, resp. civilizačnými okruhmi. Uviesť, ktoré témy resp. problémy sú ťažiskové pre jednotlivé obdobia dejín filozofie. Vysvetliť príčiny zmien ťažiskových tém a problémov filozofického myslenia. Interpretovať dejiny filozofického myslenia ako proces vykazujúci dva rozhodujúce kvalitatívne posuny: ako prechod od skúmania sveta k skúmaniu subjektu, ktorý o svete niečo vypovedá, ako prechod od „myslenia o svete“ k analýze jazyka, v ktorom svet myslíme a vyjadrujeme. Identifikovať a analyzovať problémy, otázky a spory, ktoré zohrávali úlohu kryštalizačného jadra filozofických diskusií a	15

	c) myslenie orientované na jazyk (L. Wittgenstein)		polemik v rámci každej z uvedených myšlienkových domén. Charakterizovať stanoviská uvedených filozofov k ich riešeniu. Porovnať alternatívne riešenia uvedených problémov a zaujať k nim vlastné stanovisko.	
	Religionistika Náboženstvo a jeho atribúty Prvky náboženstva - náboženská viera - náboženské symboly - náboženské praktiky a prejavy (náboženský kult, náboženské obrady, sviatky a tradície) Kresťanstvo a svetové náboženstvá Alternatívne náboženské prejavy (nové náboženské hnutia)	Multikultúrna výchova	Žiak vie: Rozlíšiť medzi jednotlivými prvkami náboženstva a vie vysvetliť ich význam. Určiť základné identifikačné znaky svetových náboženstiev. Identifikovať prejavy náboženskej neznášanlivosti. Rozoznať prejavy sektárskeho myslenia.	5
	Aktualizácia učiva	Osobnostný a sociálny rozvoj	Žiak vie: Napísať jednoduchú filozofickú esej, s využitím znalostí z prvých dvoch tematických celkov.	2

Metódy a formy vyučovania: výklad, diskusia, sokratovský dialóg, brainstorming, písanie eseje, rolové hry, zážitkové vyučovanie, skupinové a kooperatívne vyučovanie

Hodnotenie a klasifikácia predmetu: Hodnotiť a klasifikovať sa bude podľa Metodického pokynu č. 21/2011 na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl čl. 8

Učebné zdroje: D. Ďurajková: Občianska náuka pre 3. ročník gymnázia
L. Kiczko a kol.: Slovník spoločenských vied
L. Kiczko a kol.: Dejiny filozofie
Filozofický slovník

